— บทที่ ๑๐ —

คนเราจึงจะ "สุขแท้" (ปรมัง สุขัง) หรือ มีสภาวะที่**ยิ่งกว่าสุข** แบบโลกย์ ๆ (เรียกว่า *ปรมัง สุขัง* เพราะ ไม่ใช่ "สุข" ธรรมดา ตามที่ชาวโลกย์ ๆ เข้าใจอยู่เป็นส่วนมาก ที่เรียกกันเต็ม ๆ ว่า *สุขัลลิกะ*) ได้จริงๆ ก็เพราะจะต้องฉลาด(อริยะ) รู้แจ้งในกิเลส–ตัณหา และเข้าใจแจ้ง(ญาณ) ในความพอดีของ "ชีวิต" ที่ถูกต้องที่สุด โดยไม่ยึดโลกย์เป็นหลัก(เพราะเรากำลังจะทำตนให้พ้นโลกย์) ไม่เอาโลกย์มาเป็นเครื่องพาเครื่องดึงเราเป็นอันขาด แต่จะต้องเป็นผู้รู้แท้รู้จริงใน "ชีวิต" ในความแท้จริงที่สามารถทำให้ "พอดี" (สัมมา, อรหัง) "เหมาะสมอย่างดี" (สัมมา, อรหัง)ที่จะอยู่แม้กับโลก หรือ จะปลีกไปอยู่ส่วนตนก็ตาม เราจะรู้เท่ารู้ทันโลกย์ จะอยู่กับโลกเขาอย่างสบาย ราบรื่น เพียงพอ ไม่บกพร่อง สงบเสงี่ยม สุภาพ และมัธยัสถ์ที่สุดเท่าที่เราจะยัง "ชีวิต" ของเราต่อไป เราจะไม่ "หลง" ไม่ "มัวเมา" หรือ ไม่เป็นผู้ "มึนงง" (*ดังเช่น คนผู้ถูกโลกย์สาป คนผู้ถูกโลกสะกดจิตเอา ก็จะเป็นผู้ไม่เป็นตัวของตัวโดยแท้จริง คนผู้ถูกความรักครอบงำ หรือ ถูกอำนาจของอะไรก็ตาม ที่ตนไปหลงไปยึดผูกพัน ไปชอบ คนเหล่านั้นก็ชื่อว่า "มึนงง" ไม่เป็นตัวของตัว อย่างสะอาด โดยแท้จริงทั้งสิ้น)* เราจะไม่เป็นทาษของสิ่งต่างๆที่ได้ก่อได้เกิดมาแล้ว ทั้งที่กำลังก่อกำลังเกิดอยู่ทุกวินาที อันเป็นสิ่งหลอกสิ่งล่อ สิ่งก่อสิ่งสร้างที่มันงอก มันเกิด ๆ ๆ ๆ ๆ มันวิวัฒนาการไปอย่างไม่รู้จบในโลก เป็นอันขาดอย่างแท้จริง

เพราะโลกในทุกกัปป์ทุกกาล **ความพอดี (สัมมา) อันแท้จริง** ในอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ ยา ก็เท่านั้น ๆ เหมือนเดิม ไม่มากมายหรือไม่พุ่มเพือยโดยแท้จริง เมื่อเป็นผู้รู้แจ้งได้อย่างจริงแท้ถึง "ปัจจัยแห่งชีวิต ๔" นี้ได้ อย่างแจ้งแทงทะลุแล้ว

นอกจากปัจจัยทั้ง ๔ นี้แล้ว อะไรใด ๆ มันก็ไม่ใช่เครื่องยังชีวิตให้ตั้งอยู่อันแท้จริงเลยสักอย่าง มันคือสิ่งที่ปรนปรุงแต่งสร้าง หรือ "สังขารธรรม" ที่ก่อเกิดพอกเพิ่มขึ้นมาด้วยฤทธิ์ ของกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน อันไม่รู้จักหยุดจักพอของสัตว์โลกทั้งนั้น โดยเฉพาะสัตว์โลกที่มีชื่อเรียกว่า "มนุษย์" หรือ "คน"

2

ผู้ใดเห็นสิ่ง เห็นเรื่องใดเป็นสิ่งสำคัญ เป็นอันจะต้องยึดต้องเกาะไว้อยู่ ผู้นั้นก็มีสิ่งนั้น เรื่องนั้นนั่นแหละ เป็น "สักกาย" เป็น "อัตตา" จะขนาดใหญ่โต หรือ เล็กลงเท่าใด ๆ ก็เป็นไปตามสภาพแห่งความเป็นจริงของผู้นั้น ๆ

ความมีขนาดใหญ่ จึงคือ ความหนัก ความมีขนาดเล็กลง ๆ ก็คือความเบาลง ๆ จนกระทั่งผู้ใดเหลือ "สักกาย" แค่ร่างกาย (รูปขันธ์) กับจิตใจ (นามขันธ์) ได้จริง ๆ เป็น "อัตตา" ตัวตน ผู้นั้น ก็เบา ก็ว่าง ก็พ้นทุกข์ พ้นความหนักมาได้อย่างสูงในความเป็นสัตว์โลกผู้ซึ่งหลงการแบก หลงการหอบหาม เพราะได้ละวาง ได้ปลงภาระ ได้หมดกะรุงกะรัง ได้หมดยึดถือจาก "โภคักขันธ์" ต่างๆ อันคือทรัพย์สมบัติวัตถุนอกกาย มาได้แล้วอย่างจริง

ถ้าแม้นแม้เหลือแค่กายแค่ใจ ก็ยังเห็นอยู่ว่า มันก็ยัง**เป็นทุกข์** เห็นได้ชัดว่าแม้**การปรุงแต่ง หรือ "อุปาทาน"** ในกาย–เวทนา–จิต–ธรรมต่าง ๆ ในทวารทั้ง ๖ ของตนล้วนเป็น**ทุกข์** ผู้เห็นเช่นนี้ก็ชื่อว่า เป็นผู้**พ้น "สักกายทิฏฐิ"** ได้อย่างแท้ จนต้องเรียกผู้นี้ว่า "อริยะ" หรือ ผู้ฉลาดกว่าสัตว์โลกที่เรียกว่า "คน" อย่างปกติธรรมดาขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งแล้ว

แม้ผู้เข้ามาบวชเป็นพระ ที่ยังไม่บรรลุมรรคผลทาง "ใจ" จน**ตัดโคตรภู**จริงๆ แต่ถ้า "ทางกาย" ได้เป็นผู้ตัด เป็นผู้ละวาง "โภคักขันธ์" (สมบัติน้อยใหญ่) ได้ และละ, ไม่ติด "ญาติปริวัฏฏ" (วงศาคณาญาติ) จริงๆ จนผู้คนอื่นๆ เขาเห็นได้ รู้ได้ด้วยตาด้วยหูภายนอก เป็น "กายสักขี" ก็ยังได้ชื่อว่า "อริยโสดา" **โดยสมมุติ**ได้แล้วส่วนหนึ่งจริงๆ เรียกพระผู้นี้ว่า เป็น "โคตรภูบุคคล" เป็น "อาหุเณยยบุคคล" พร้อมจริง ๆ ตามที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ใน "อาหุเณยยสูตร" อังคุตร. นวกนิบาต ข้อ ๒๑๔

ถึงขนาดนั้น "อริยะ" ก็ยังมี "อัตตา" ยังรู้ดีว่ายังมีความหนักอยู่อีก คือยังจะต้องเพ่งเพียรเรียนรู้ และมาหัดละหัดวางกาย วางใจในอุปาทานขันธ์ ๕ ของตนอยู่อีก ยังรู้ว่า แม้ใน "รูปขันธ์" (ร่างกาย) กับ "นามขันธ์" (จิต) ของตนนั้น ก็ยังมีสิ่งมีเรื่องที่ยังเกาะเกี่ยวยึดถืออยู่อีกเหมือนกัน ที่จะต้องมาลดมาละมาขจัดทิ้ง มาวางกันอีก

3

ให้เบาลงยิ่งกว่า ขึ้นไปอีก **จึงจำเป็นที่จะต้องรู้ เพ่งแจ้งในกาย ในเวทนา ในจิต จนแทงทะลุในธรรมทั้งหลายทั้งปวง** เพื่อพ้นขาด วางสิ้น "อัตตา" แห่งตนให้ได้

"**พหุสัจจะ**" หรือ "**พาหุสัจจะ**"นี้ จึงมีความหมายว่า ผู้รู้ใน "สัจจะ" มากขึ้น แทงทะลุใน "สัจธรรม" ทั้งหลายมากยิ่งขึ้นไปให้ได้เรื่อยๆ ซึ่งคำว่า "**พหุสัจจะ**" กับ "**พหุสุต**" นั้น มันหมายความว่า "รู้มาก" ด้วยกันทั้ง ๒ คำ แต่มันก็ยังมีความหมายต่างกันอยู่อีกตรงที่ว่า

"**พหุสุต**" นั้น มันรู้มาก แบบฟังมามากเท่านั้น จำได้มาก ท่องได้มาก แต่ไม่แทงทะลุละเอียดถึงขั้นเรียกว่า ถึง "ใจ" หรือ ถึงสุดอย่างแท้จริง จน**พ้น** "**วิจิกิจฉา**" คือ จนไม่สงสัยอีก ตัดสินอย่างเด็ดขาดลงเป็นข้อแท้ ข้อจริง ถูกตรง (สัจจะ) ได้จริงๆ เสียที นั่นเอง ตราบใดยังมีแค่ "รู้" เป็นความรู้ที่ยังไม่ปักใจมั่น จน**พ้น** "**วิจิกิจฉา**" ไม่ลังเลสงสัยกันอีกอย่างแท้ๆ จริงๆ หรือ มีของจริง มีความจริงนั้นๆ ในตน ความรู้นั้นยังไม่ใช่ "สัจจะ" ยังเป็นเพียง "สุตมยปัญญา" อยู่นั่นเอง หรือ อย่างเก่งก็แค่ "จินตามยปัญญา" จึงเป็นเพียง "**พหุสุต**"

"**พหุสัจจะ**" จึงมิใช่ "รู้" แค่จำได้มาก ท่องได้มาก เพราะฟังมามาก อ่านมามาก แต่ "รู้" แจ้งจริง ถึงความจริงอันแท้จริงนั้นๆ ถูกตัวถูกตน ไม่เปลี่ยนแปลงอีก และหรือ มีของจริงมีความจริงนั้นๆ ในตนยืนยันแน่ๆ แท้ๆ และแถมยังเป็นผู้รู้แจ้งจริงได้มากอีกด้วย เช่น "พระสารีบุตร" อย่างนี้ จึงได้รับยกย่อง เป็นผู้มี "ปัญญา" มาก ซึ่ง "ปัญญา" ที่ว่านี้ คือ "ภาวนามยปัญญา" หรือ "อภิธรรม–อธิปัญญา" นั่นเอง ดังนี้เรียกว่า เป็นผู้ทรง "**พหุสัจจะ**" หรือเป็นผู้ "มีปัญญามาก"

ส่วนผู้รู้มาก ฟังมากเฉยๆ ก็อย่าง "พระอานนท์" ซึ่งรู้มากใน "สุตมยปัญญา" และอย่างดีแค่ "จินตามยปัญญา" จึงคือ "รู้มาก" ต่างกันอยู่โดยนัยนี้ เพราะรู้มากอย่างพระอานนท์นี้ เรียกว่า เป็นผู้ทรง "**พหุสุต**" หรือ เป็นผู้ "รู้มาก"

"พหุสัจจะ" นั้น คือ ความรู้แท้จริง แยกสัดแยกส่วน แยกตัวแยกตนของโลกียะกับโลกุตตระ แยกตัวแยกตนของวัตถุกับจิตใจ แยกตัวแยกตนของรูปและนาม แยกธาตุแยกขันธ์ แยกอายตนะอันลึกซึ้งออกไปเพิ่มขึ้นๆ ทุกทีๆ ไป ผู้รู้แจ้งแทงทะลุได้เพิ่มขึ้นเท่าใดๆ ก็เป็นผู้เป็น "อริยะ" ได้สูงขึ้นๆ เท่านั้นๆ ตามความเป็นจริง

ผู้ประพฤติธรรมจึงจะต้องฝึกฝน ปฏิบัติตน พากเพียรให้เกิด **" พหุสัจจะ "** เพิ่มขึ้นให้ได้เรื่อยๆ เสมอๆ จริงๆ จะหยุด จะชะงักนั้น ไม่ควรอย่างยิ่ง แม้จะบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้วก็ตาม ดังจะเห็นได้ว่า พระอรหันต์เจ้าทั้งหลายก็ยังใฝ่ " ปัญญา " จาก " ธรรมในธรรม " และเพิ่มพูน " ปัญญา " ด้วยการทูลถามธรรมะจากพระพุทธองค์อีกอยู่ หรือ เพิ่มพูน " ปฏิสัมภิทาญาณ " ต่าง ๆ ให้แก่ตนอยู่อีกนั่นเอง

ผู้มี **ความเข้าใจใน " ธรรม " นอกกาย นอกขันธ์ ๕** อันเป็น ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข เสื่อมลาภ–เสื่อมยศ–นินทา–ทุกข์ (โลกามิส หรือ โลกธรรม ๘) อันเป็นสมบัติวัตถุ (โภคักขันธ์) ทั้งที่เป็นความเกี่ยวพันธ์ดึงยึดติดกับ ญาติมิตรบริวารทั้ง-หลาย(ญาติปริวัฏฏ) และได้ปฏิบัติตนเป็นผู้ปล่อย " โลกามิส " เปลื้อง " สมบัติวัตถุ " วาง " ญาติมิตรบริวาร " ด้วยความพากเพียรอย่างแท้จริง จนบางคนถึงขั้นออกมาบวชเป็น " พระ " แล้ว อันคือ *ผู้ได้ปฏิญาณตนที่จะปล่อย " โลกามิส " จะเปลื้อง " สมบัติวัตถุ " จะวาง " ญาติมิตรบริวาร "* นั่นแหละ และทั้งจะมาเพิ่มข้อสมาทานเพื่อประพฤติตนให้เห็นแจ้งใน " กาม " ใน " อัตตา " เพื่อจะเลิกขาด " กาม " จะละ " อัตตา " ให้ถึงพร้อมในอันดับต่อไป ให้พ้น " กามตัณหา " (ความใคร่ในภพภายนอก อันเกี่ยวกับทวารทั้ง ๕) กับ " ภวตัณหา " (ความใคร่ในภพของใจอันซ้อนแฝงกันอยู่)

เพราะฉะนั้น **ผู้เป็นนักปฏิบัติธรรมขั้นเริ่มจะเขยิบ**จากถือศีล ๕ ขึ้นมาเป็นศีล ๘ เท่านั้น ก็จะต้องเลิกหยุดใน " เมถุนธรรม " อันเป็น " กามตัณหา " อย่างหยาบอย่างใหญ่กันทันที ยิ่งผู้เป็น " พระ " แล้วยิ่งต้องเคร่งครัดในข้อนี้ให้มาก ขืนละเมิดแม้ครั้งเดียว จะต้อง " ปาราชิก " คือ ถึงตัดขาดความเป็นผู้มีโอกาสจะได้เป็น " เผ่าพันธุ์ " ของพุทธกันเอาเลยทีเดียว เพราะ " ปาราชิก " นั้น เท่ากับตัดขาดจากความเป็น " พุทธ " บวชอีกไม่ได้เลยตลอดชีวิต

ผู้ที่ประพฤติอยู่แค่ขั้นที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว และทำได้บริสุทธิ์บริบูรณ์แค่เพียงปล่อย " โลกามิส " ได้ เปลื้อง " สมบัติวัตถุ " ขาด วาง " ญาติมิตรบริวาร " ได้สนิท *(เพียงทางกายยังไม่ถึงทางใจแท้ ๆ)* เท่านั้น ก็เป็นได้เพียง " **กัลยาณชน** " เท่านั้นเอง

5

มี "ธรรม" แค่ "กายธรรม" ถ้าเป็น "พระ" ก็ยังเป็นได้เพียง "**สมมุติสงฆ์แท้ ๆ**" หรือ "**อริยโสดาอย่างสมมุติ**" **เป็น "อาหุเณยยบุคคล" (ผู้ควรเคารพบูชา) ขั้นต้น ยังหาได้ชื่อว่า เป็น "อริยะ" ที่แท้จริงไม่** *ดังนั้น ถ้าผู้ใดเป็น "พระ" แล้ว (หมายถึงผู้ผ่านพิธีบวช) แล้วกลับมาลดละปล่อยวาง หรือ เปลื้องสิ่งดังกล่าวแล้ว ยังไม่ได้เลย (คือ จำพวกโลกามิส สมบัติวัตถุ เครือญาติ) ก็แสดงว่า ยังไม่เข้ารูปเข้ารอยแห่งการประพฤติเพื่อละ "สักกาย" อย่างถูกทางเอาเลยจริงๆ* ซึ่งการวางขาด เว้นขาด หรือ ละ เปลื้อง "โลกามิส" ก็ดี "สมบัติวัตถุ" ก็ดี หรือ แม้ "ญาติมิตร บริวาร" ก็ดี ก็เป็นข้อควรทำ ทั้ง**เป็นเรื่องที่จะต้องทำก่อน** ของผู้บวชมาเป็น "พระ" แล้ว อันเป็นที่รู้ ๆ กันอย่างดีถ้วนทั่วอยู่แล้ว ในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งปวง หรือ **แม้ผู้ไม่ได้บวชเป็น "พระ" ก็จะต้องเว้นให้ขาด ละ เปลื้องให้หลุด (วิมุติ) "ทางใจ" ให้แท้ให้จริง** อยู่เช่นกันนั่นเอง จึงจะได้ชื่อว่า สูงขึ้น หรือ ผู้มีธรรม หรือ ผู้เจริญแท้ (อารยะ, อริยะ)

ดังนั้น ใครยังวุ่นวายยังเกาะเกี่ยวยังยึดมั่นเป็นไปอยู่กับ "โลกามิส" จัดอยู่ ยังสะสมสั่งสม "สมบัติวัตถุ" มากอยู่ ยังวางคลาย "ญาติ มิตร บริวาร" ยังไม่ได้เลย แถมยังจะมาสร้างญาติมิตรอันติดยึดผูกพันอย่างโลกย์ ๆ เพิ่มขึ้นอีกในขณะบวช **ก็ยังไม่ได้ชื่อว่า แม้เพียงเป็น "กัลยาณชน" หรือ "อาหุเณยยบุคคล" เลย** ยังเป็นได้แค่ปุถุชนผู้ยังไม่มีคุณความดีความงามอะไร หรือ ไม่ใช่ชนผู้มีความดีงามอันจะพึ่งคบหา และเป็น "ที่พึ่ง" พา(สรณะ)ได้ "โดยแท้จริง" แต่อย่างไร (อกัลยาณชน) **ดีไม่ดีจะเป็นผู้เอาเปรียบโลก และ ลวงโลกด้วยซ้ำไป** ระวังๆ กันให้มากทีเดียวในเรื่องนี้ ทั้งทายกทั้งปฏิคาหกนั่นแหละ

แม้ผู้ที่ได้ชื่อว่า "กัลยาณชน" คือ ผู้รู้ผู้เข้าใจแจ้งในกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน ขั้นนอก ๆ หยาบ ๆ ดั่งได้กล่าวถึงมาแล้ว และได้ประพฤติปล่อย เปลื้อง ละ วางมาแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจจนแจ้ง แทงยังไม่ออกในขันธ์ ๕ หรือเข้าใจแจ้งยังไม่ได้ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับตัวตน(อัตตา) หรือ เป็น "สักกาย" ชั้นในร่างกาย จิตใจแท้ๆ ที่เรียกว่า กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม ของทวารทั้ง ๖ อันเป็นสภาวะธรรมจริง ในเนื้อในตัว ในกายในใจของตนเองที่เกี่ยวพัน

กับบ่อเกิดในกาย (อายตนะ) ตรงๆ แท้ๆ เลื่อนลึกเพิ่มขึ้นมา ก็ยังไม่ได้ชื่อว่า "อริยะ-แท้" อยู่นั่นเอง

ถ้ายังเพียงแค่รู้ภาษาอย่างดี และแม้จะได้ประพฤติตามอย่างจริง โดยได้พยายามทิ้ง "โลกามิส" พยายามละ "กองสมบัติวัตถุ" และวาง "ญาติมิตรบริวาร" อยู่

แต่ทว่ายังไม่เกิดแจ้งแทงด้วย "ปัญญา" ในจิตจริงๆ ถึงขันธ์ ๕ จนจิตจับจุดของ "จิต" แห่งตน อันเป็นส่วนสภาพ "นามขันธ์" ยังไม่ได้แน่ๆ ยังไม่ถึงแท้ๆ **(ยังไม่มี "วิตก")**

จนเข้าใจกิเลส ตัณหา อุปาทานอย่างถูกตัวถูกตนใน "จิต" ของตน รู้สภาวะลักษณะ หรือ พฤติแห่งกาย แห่งเวทนา แห่งจิต แห่งธรรม ในอายตนะทั้ง ๖ ยังไม่ชัดแจ้งจริง **(ยังไม่มี "วิจาร")**

และยังไม่รู้สภาพแห่ง "การวาง" กาย วางเวทนา วางจิต วางธรรมนั้นๆ อย่างตรงอย่างเป็นไปโดยจริง **(ยังไม่มี "ปัสสัมภยะ, วิโมจยะ, วิราคะ, นิสสรณะ ฯลฯ" หรือแม้ "จาคะ" ฯลฯ)**

จนเข้าขั้นที่เรียกว่า เพราะเกิดปัญญาสัมผัสสภาพเห็นมันแท้ว่า ไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน ไม่จีรังยั่งยืน มันพึ่งพิงยึดถือเป็นหลักแกนหลักแกนตลอดนิรันดรได้ที่ไหนกัน **(อนิจจานุปัสสี)**

เพราะมันไม่ใช่ตัวตนที่เกาะกันเป็นเนื้อเดียวกันจริง ๆ หรอก มันไม่ได้ติดเชื่อมกันอยู่อย่างแท้จริงเลย มันเพียงอาศัยกันอยู่ เช่นเดียวกันกับเหล่า โลกามิส กองสมบัติวัตถุ และหมู่เครือญาติต่างๆ นั่นเอง มันเป็นเพียงสิ่งที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยร่วมปรุง ร่วมสร้างกันไปชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น แม้จะเป็นกาย เป็นเวทนา เป็นจิต เป็นธรรม อันเนื่องชิดติดกันอยู่กับอายตนะของตนโดยแท้ ๆ ก็ตาม มันก็ยังไม่ใช่ตน ไม่ใช่ของของตนแท้ๆ จริง ๆ อย่างเที่ยงแท้แน่นอน เหมือน ๆ โลกามิส ก็ไม่ใช่ตัวตนของเรา สมบัติวัตถุ ก็ไม่ใช่ตัวตนของเรา และเครือญาติทั้งหลายนั่น ก็ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตนของเราอีกแหละ **(อนัตตสัญญา)**

เป็นแต่ว่า มันลึกละเอียด **"ดูเหมือน" เป็น "ตัวตน" (อัตตา) ที่แท้จริงของเรา ยิ่งกว่า** โลกามิส สมบัติวัตถุ และเครือญาติ เท่านั้น

เพราะ **มันอยู่ในเนื้อในกาย ทั้งเป็นจิตเป็นใจตัวรู้ตัวลึกซึ้ง อันสลับซับซ้อนยืนหยัดลักษณะ "ตัวตน" ยิ่งมันหลงยึดมั่นลักษณะที่มีเรา และเป็นเราอันนิรันดรอยู่อย่างหัวปักหัวปำเอาด้วย** มันจึงยากยิ่งนักหนา ที่จะเรียกได้ว่า เราเกิด "ญาณ" ที่แท้ จนเข้าขั้นบรรลุมรรคผล

และหากแม้นไม่แทงตลอดเห็นแจ้ง **เป็น "อนิจจัง"** ดังได้กล่าวมาแล้ว จนได้มี "การรู้ชัด" ในจิต เป็นการรู้แท้ในจิตจริงๆว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมันมีสภาวะของของ ๒ สิ่ง ทำงานรวมกันอยู่ทั้งสิ้น *อย่างหนึ่งเรียกว่า "รูป" อย่างหนึ่งเรียกว่า "นาม"* และ**แบ่งแยกแตกตัว "รูป" กับ "นาม" ออกได้**อย่างชัดว่า อย่างไรคือ ลักษณะบทบาท หรือ รส หรือ อารมณ์ หรือ กิริยาของ "รูป" ของ "นาม" (รู้ใน "อาการ") รู้แจ้งความผิดแผกของของ ๒ สิ่งนั้นจริงๆว่า มันแตกต่างกันอย่างไร (รู้ใน "ลิงค์") รู้ชัดในรูปร่าง ลักษณะ สภาวะที่ประกอบกันเด่นชัดขึ้นมายิ่งกว่า "อาการ" หรือ ยิ่งกว่าสภาวะที่แสดงลางๆอย่างอ่อน เห็นได้รู้ได้ยากยิ่งกว่า "อาการ" อันเป็นเครื่องแจ้งเครื่องบอกเครื่องชี้อย่างหนึ่งที่เทียบเคียงคู่กับ "อาการ" (รู้ใน "นิมิต") และเข้าใจแจ่มแจ้งได้แม้จะยกมาเป็นภาษา เป็นหัวข้อกำหนด หรือ ยกอ้างมาบอกมาชี้ มาพูดมาแจกแจงให้เข้าใจกันด้วยวิธีสมมุติวิธีบัญญัติแบบต่างๆ ก็ทำได้ (รู้ใน "อุเทศ")

ถ้ายังไม่ "รู้" ไม่แจ้งแทงถึง "ปัญญา" ในจิตจริงจนเป็นเช่นที่ว่านี้ ก็จะยังไม่เรียกว่า เกิดการบรรลุรู้แจ้งแม้เพียง "ญาณ" ขั้นต้น

การรู้ชัดลึกได้โดยนัยดังกล่าวมาแล้วนี้ เรียกว่า **แจ้ง "รูป" รู้ "นาม" แท้ๆ**ด้วย "อาการ–ลิงค์–นิมิต–อุเทศ" อย่างละเอียดชัดลึกจริงๆ ก็จะรู้ความสัมพันธ์ของ "สักกาย" (รูปร่างตัวตน) เป็นเบื้องแรก จึงจะได้ชื่อว่า *เป็นผู้รู้แจ้ง*

หรือ *เกิด "ญาณ" เป็นผู้ได้ "นามรูปปริจเฉทญาณ"* จริงๆ เลยทีเดียว

หากแบ่งแยกไม่ออก รู้ยังไม่ได้จริงๆ ก็ยัง "หลง" (โมหะ หรือ อวิชชา) ไปยึดเอา "นาม–รูป" นั้นไว้อย่างเหนียวแน่น จึงจะเริ่มก้าวเข้าหา "ปัญญา" (ญาณทัสสนะ) อันเป็นการรู้จริงเห็นจริง ในความเป็นจริงนั้น ยังไม่ได้ เพราะในขั้นสูงต่อไปที่จะเป็น "ปัญญา" รู้ความพ้นทุกข์ (วิมุติญาณทัสสนะ) นั้น มันยังจะต้องมีการปล่อยวาง หรือจางคลายให้หลุดพ้น(วิมุติ) จากของที่เราหลง ตัดจิตให้ขาดจากสิ่งนั้นให้ได้จริงเสียก่อนด้วยซ้ำไป (วิมุติ) ก่อนจะแจ้งในความพ้นทุกข์(วิมุติญาณทัสสนะ) อันเป็นสภาพที่เราหวังกันนักหวังกันหนา

ดังเช่น ไม่รู้ว่า โลกามิสนั้น เป็น "สังขตธรรม" ที่เรียกว่า เป็น "นาม–รูป" ชนิดหนึ่งในโลก มันมีบทบาท มันมีรูปร่าง มันมีตัวตนอยู่ในโลกอย่างแพร่หลายกว้างขวางทีเดียว มันจะมีของมันอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยปุถุชน อย่างไม่มีวันหมดสิ้นเลยตามจริง ผู้ไม่รู้ (ยังมีอวิชชา) ก็ไปหลงยึดเอา "นาม–รูป" (ของโลกามิส) นั้นๆ มารวม "สังขารธรรม" (ปรุงแต่ง) กับตนเข้าไปอยู่แล้วๆ เล่าๆ จะไม่รู้จักวางจะไม่รู้จักคลาย ไม่รู้จักหน่ายลงได้อย่างแท้จริง

เมื่อผู้ใดเห็นแจ้งแทงผ่าออกได้ว่า มันเป็นเพียงสภาวะของของ ๒ สิ่งอันมีเหตุมีปัจจัย รู้ให้แท้ก่อนว่า "นาม–รูป" นั้น (โลกามิส สมบัติวัตถุ และเครือญาติเป็นต้น) เป็น "เหตุ" (เรียกใหม่อีกทีว่า เป็น "รูป") เมื่อ "เรา" ไปสัมผัสมันและมี "จิตของเรา" ที่ยังไม่รู้แท้ (อวิชชา) ยังหลง ยึดมั่นเห็นจริงตามๆ โลกเขาอยู่เป็น "ปัจจัย" (เรียกใหม่อีกทีว่า เป็น "นาม") ก็จะเกิดการปรุงแต่ง (สังขาร) คลุกคลีเกี่ยวข้อง(สังสัคคะ) ยึดถือเป็นที่พึ่งที่อาศัย(สรณะ) หรือ รวมดำเนินการสืบต่อโยงใยแพร่เรื่องราวแผ่ขยายบทบาทเกิดเป็นกองเชื้อ ผสมรวมเข้าเป็นพืชพันธุ์ (สังวาส) ออกไปอย่างไม่รู้จบ

ดังนั้น ใครมีโลกามิส เป็น "สรณะ" มีสมบัติวัตถุ เป็น "สังวาส" หรือ มีเครือญาติ มิตร บริวาร เป็น "สังโยชน์" (ผูกพันยึดกันอยู่) ก็จะยังคง **พ้นโลก**ต้นๆ แค่นาม–รูปที่ยกมากล่าวนี้ไปไม่ได้จริงๆ *และที่เรากำลังกล่าวกันอยู่นี้ก็เป็น "โลก" เพียง*โลกามิส สมบัติวัตถุ *และ* เครือญาติมิตรบริวาร*แค่ๆ นี้ด้วยซ้ำไป*

9

*อันเป็น*กามตัณหา *คือ ยังอยากยังใคร่อยู่กับ " วัตถุกาม " ซึ่งเป็นเพียงกามภพที่หยาบ ๆ ตื้น ๆ นอกตนนอกตัวเท่านั้นเอง ยังไม่ใกล้ตน ใกล้ตัวถึงขั้น " เมถุนธรรม " กับ " กามคุณ ๕ " อันต้องอาศัย " อายตนะ " หรือ " ทวาร " ในกายจริง ๆ เลยด้วยซ้ำ*

แต่ถ้าผู้ใดเข้าใจ " เหตุ " รู้แจ้ง " ปัจจัย " ในสิ่ง ๒ สิ่ง ที่มันยังเกาะกัน มันสัมพันธ์กัน มันยึดกัน มันฉวยเอากันและกันไว้ มันครอบครองกันและกันอยู่ หรือ มันยังหวงแหน(ความหมายทั้งหลายของคำต่างๆ ที่กล่าวมานั้น ภาษาบาลีว่า "ปริคคหะ") *ผู้นั้น ก็*รู้แจ้งแทงทะลุเหตุ แทงปัจจัย*ในการเกาะ การสัมพันธ์ การยึด การฉวยเอา การครอบครอง หรือ ความหวงแหนนี้* ก็ได้ชื่อว่า **เป็นผู้มี " ปัจจยปริคคหะญาณ " กันได้จริง ๆ** ยิ่งเป็นผู้เข้าใจใน " เหตุ " รู้แจ้งใน " นิทาน " แทงทะลุใน " สมุทัย " เห็นแจ้งชัดใน " ปัจจัย " เป็นรายละเอียดชัดเจนซ้อนเข้าไปมากเท่าใด ๆ ก็ยิ่งเป็นผู้แจ้ง " เหตุปัจจัย " ใน " ปริคคหะ " (การยึด การเอา การหวงแหน ฯ ล ฯ) ต่าง ๆ ได้มากมายยิ่งเท่านั้น ๆ

เพราะฉะนั้น แค่ญาณที่ ๒ คือ จะต้องมีความรู้แจ้งในสิ่งที่เป็น " ปัจจัย " (ของอีกสิ่งหนึ่งที่ร่วมสังขาร) แล้วจะไม่มีการยึด การหวงแหน การกอบโกยเอา การครอบครอง ฯลฯ ให้ได้จริงๆ ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมยังเข้าใจไม่ได้จริงๆ แม้แค่ "ปัจ-จัย" หยาบๆ ตื้นๆ เพียง **โลกามิส** (ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข ฯลฯ เป็นต้น) **สมบัติวัตถุ** (เงิน ทอง ข้าวของ ทรัพย์สิน ฯลฯ เป็นต้น) และ**ญาติมิตรบริวาร**เท่านี้ ก็ยัง "ติดยึด" ยัง "หวงแหน" ยัง "มัวเมา" ยัง "มีนงงหลงใหล" และยังแยก**สิ่งเหล่านี้** (รูป) ออกจาก **กาย** อันมีจิตอยู่ในกายนี้ด้วย นี่แหละ (นาม) ไม่ขาด รู้ "รูป" แจ้ง "นาม" แม้เพียงแค่เรื่องหยาบๆ ตื้นๆ ง่ายๆ อันคลุกคลีคลุกเคล้าเกี่ยวข้องเป็นกิเลสเป็นตัณหาก้อนโตๆ รูปร่างเบ้อเร่อ ๆ ชนกันสัมผัสกันกับชีวิตอยู่ทุกวี่ทุกวัน ทุกขณะอารมณ์จิตออกอย่างนี้ ที่เป็น "วัตถุกาม" ชัด ๆ รู้ให้ได้ว่า มันเป็น "รูป" และ " ตัวตน " ของเรา อันคือร่างกายกับจิตใจที่ยังโง่ ๆ หลง ๆ เลอะ ๆ ยังไม่รู้แท้ ยังไม่รู้ชัดอะไรได้นี้ เป็น " นาม " เพียงเท่านี้ก็ยังแยกไม่ออก และไม่พยายามฝึกหัดพ้น ฝึกหัดจางคลาย ประพฤติการละเว้น เลิกขาด ออกจาก หรือ หัดแยกรูป

10

แยกนาม ผู้นั้นก็จะเห็น "**อนิจจัง**" หรือ เข้าใจความรู้ (วิชชา) เกิด "ปัญญา" (ญาณ) ที่ลึกซึ้งขึ้นไปอีกเป็น "สัมมสนญาณ" อันเป็นสภาวะซับทราบ "**ของ**" **สิ่งที่ ๓ ซึ่งเพิ่มจาก "รูป" กับ "นาม"** ขึ้นมาอีก ไม่ได้เป็นอันขาด

"**สัมมสนญาณ**" เป็น "จิตรู้" ที่รู้ลึกเข้าไปถึง ความจริงที่เขามีอยู่แล้ว เป็นจริงอยู่แล้ว เป็นความธรรมดาสามัญใน "การเกิด" (ชาติ) เพราะความเกี่ยวพันของของ ๒ สิ่ง แล้วก็จะดำเนินไปเป็น "ของ" สิ่งที่ ๓ เมื่อยังมีการสืบต่อไม่รู้หยุด มีการปรุงแต่งกัน ยังพึ่งกันไปพึ่งกันมาอยู่ ห่วงกันไปห่วงกันมา ขาดจากกันไม่ได้สักทีอยู่ ในของ ๒ สิ่ง อยู่ตราบใด ปฏิกิริยาก็จะเกิดเป็นลักษณะใหม่ หรือเป็น "ของ" สิ่งใหม่ (สิ่งที่ ๓) เกิดตามสืบต่อ (สันตติ) ออกมาอยู่เสมอ ไม่ขาดไปได้เป็นธรรมดาๆ เป็นเรื่องหลีกพ้นไม่ได้เลยโดยจริง จึงเรียกสภาพธรรมเช่นนี้ว่า "**ไตรลักษณ์**" คือ การหมุนเวียน**เกิด**แล้ว **เกิด**เล่า ของ**โลก** หรือ สามัญลักษณะของโลก ที่มัน**ไม่รู้จักหยุด ไม่รู้จักดับ ไม่รู้จักตายจริงๆ** นั้นเอง

"**ญาณ**" นี้ เป็นการแจ้งสภาพ "**การเกิด**" ชัด มีลักษณะของ "ของ" สิ่งที่ ๓ เกิดขึ้นไม่หยุดหย่อนจริงๆ แท้ๆ เสมอ แม้จะไม่ "เกิด" ให้เห็น **เป็นตัว (ชลาพุชะโยนิ)** หรือไม่ใช่ "การเกิด" ที่คลอดออกมาให้เห็น **เป็นไข่ (อัณฑชะโยนิ)** ที่นับเป็นพวกมีการเกิดอย่างใหญ่ อย่างเห็นได้ชัดก็ตาม แต่ถ้าลงได้ถึงขั้นปรากฏผลจากการร่วมของ "ของ" ๒ สิ่ง (สังวาส) แม้แค่การปรุง (สังขาร) มันก็จะต้องมี "การเกิด" ที่มีปฏิกิริยาแสดงผลออกมา**เป็นน้ำเมือก น้ำไคล น้ำที่ไม่บริสุทธิ์** เพราะมันผสมกันเป็นผลจาก "อุณหจิต" (พลังทำงานปรุงแต่งของเตโชธาตุวาโยธาตุในจิต) จนได้อยู่นั่นเอง ก็เรียกว่า "**สังเสทชะโยนิ**" และแม้ที่สุดจะไม่ถึงขั้น "สังวาส" กันถึงขนาดดังกล่าวนี้เลยก็ตาม แค่จะสังขารหรือสังวาสกันอยู่เพียงในจิตในใจ ในความนึกคิด ในความนึกฝันของแต่ละคนเฉพาะตนคนหนึ่งคนเดียว ไม่เกี่ยวกับใคร ไม่มีใครรู้ใครเห็นด้วยเลยโน่นก็ตาม มันก็ยังมี "การเกิด" **เป็น "สังสัคคะ" คือ มีสวรรค์ หรือ ความรื่นรมย์ อันเป็นโลกียสุข คือ จิตของผู้นั้นยังมีเมถุนใน "อารมณ์" นั้นๆ (เรียกว่า "ยังปรารถนาเกิดเป็นเทพ**

องค์ใดองค์หนึ่งอยู่") ก็ยังเป็น "สังโยชน์" คือ มีความผูกพัน หรือความหนักถ่วง(ทุกข์) ที่ยังเรียกว่า "อัตตา" ขั้น **"โอปปาติกะโยนิ"** อันยังเป็น "ชาติ ปิ ทุกขา" (ยังเป็นการเกิดซึ่งล้วนเรียกว่า "ทุกข์" อยู่) ที่ยังไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์ใน "จิต" ของนักปฏิบัติธรรม จนจะเรียกว่า จิตพ้นความเป็น "อนาคามี" บรรลุเป็น "อรหันต์" นั้น ยังไม่ได้อยู่นั่นเอง

ความลึกละเอียดจึงมีเป็นระดับหยาบ–กลาง–ละเอียดลึกเข้าไปเป็นขั้นๆ ดังนี้ ซึ่งสภาวะที่ ๓ หรือ สิ่งที่จะ "เกิด" เพราะสิ่ง ๒ สิ่งเป็นเหตุ เป็นปัจจัยนั้น ยังจะมีให้**เพิ่มภูมิ "พหุลีจฉะ"** ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม อีกลึกล้ำกว่านักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่แท้จริง

ดังนั้น เพียงระดับ "กามภพ" เราก็จะต้องแจ้งชัดใน "วัตถุกาม" (รูป) และ "กามตัณหา" (นาม) ให้ละเอียดแทงทะลุให้แท้จริง และสำหรับ "รูปภพ–อรูปภพ" นั้น มันเป็นชั้นละเอียดซึ่งเข้าไปเป็น "ภวตัณหา–วิภวตัณหา" หรือ "รูปราคะ–อรูปราคะ" ชั้นใน ซึ่งเป็น "อุทธัมภาคิยสังโยชน์" คือ "สังโยชน์" ระดับสูง (สังโยชน์ หมายถึง ความยึดถือผูกพัน) มันหาใช่ "สังโยชน์" ขั้นหยาบขั้นต้นไม่

นักปฏิบัติธรรม จึงควร "รู้" ระดับ เบื้องต้น ท่ามกลาง บั้นปลาย ให้ดี ต้องตรวจตน รู้ "**สักกาย**" **ของตน** ก็ให้จริง และ**ต้อง "รู้" ระดับกิเลสตัณหา** ก็ให้แท้ อย่าไปยึด**เอา "ฐาน" ผิดๆ มา** "กระทำ" (กรรม) เช่น เรายังเติมไปด้วย "กามตัณหา" (คือ ยังหลงรูป หลงรส หลงกลิ่น หลงเสียง หลงสัมผัส)หนักหนาอยู่ ก็ต้องมาฝึก "รู้กาม" แล้ว "ลดกาม" กันจริงๆก่อน เมื่อ "กามตัณหา" เราเบาบางหรือ อ่อนลง จนสามารถรู้ลึก รู้ละเอียดเข้าไปถึง รูปจิต อรูปจิตแล้ว ก็ค่อยตามจิตเข้าไปลด ไปละ รูปราคะ อรูปราคะ มันก็จะไม่หัวหกก้นขวิด

ต้องรู้ "ฐานะ" ของตนเองให้ดีให้ตรง แล้ว "กระทำ" ให้ถูกตนถูกฐานะ จึงจะเรียกว่า *เรารู้จัก "กรรมฐาน" และเรามี "กรรมฐาน" หรือ เราได้ "กรรมฐาน" อันดียิ่งแท้จริง* "กรรมฐาน" ที่เราได้ เรานำมาประพฤติ ก็จะได้ผลแท้ประจักษ์สิทธิ์ ปรากฏผลอย่างเก่งอย่างแท้ได้

12

อีกอนึ่ง แม้ใน "กามตัณหา" กับ "ภวตัณหา" นั้น เราจะถือว่า "กาม-ตัณหา" เป็นเบื้องต้น ก็ถูกต้องแล้วล่ะ แต่บางคนถ้า "กามตัณหา" ของตน (ก็ไม่ใช่น้อยหรอก) ก็ไม่รู้ตัว ไม่เรียนรู้ฝึกหัดละ ล้าง หว่ากลับไปมี "ภวตัณหา" สิ แรงกล้า หรือ มากๆ มีเรื่อยๆ จนเลยหน้า "กามตัณหา" เสียอีก (หรือ แม้ "กามตัณหา" จะเบาบางลงบ้างแล้ว ก็ดี ก็ควรจะรู้ "ฐาน" ตน อย่าหลง "ฐาน" ตนทีเดียว) เช่นว่า ติดง่วงเหงาหาวนอนมาก จนจิตสะลึมสะลืออยู่นั่นแหละ ไม่มี "สติ" พอจะปฏิบัติธรรมใดๆ ได้ ทำงานใดๆ ได้ หรือไม่ก็ได้แต่จมอยู่กับการหลับการนอน ดังนี้ เป็นต้น "ภวตัณหา" ดั่งนี้ ก็จะต้องถือเป็น "สักกายะ" (ตัวการใหญ่) ของตนที่จะต้องรีบจัดการลด ละ ปราบออกให้ได้ และหรือ เช่น ยึดติดเรื่องเกี่ยวกับ "จิตในจิต" นี่แหละ เป็น "ภวตัณหา" แท้ๆ มิใช่ "กามตัณหา" หรอก คือ ผู้หลงวุ่น มุ่นอยู่แต่กับเรื่องอันเป็น "**ความเก่ง**" **ทางจิต**ของตน แล้วก็หลงเสพสมสุขสม จมปลักวุ่นหนักอยู่แต่กับ "**ความเก่ง**" นั้นๆ

"**ความเก่ง**" ก็มี 2 เชิง หรือ 2 ประเด็น คือ :–

(1.) เก่งทาง "**เจโต**" (ทางอำนาจ "จิต" ตรงๆ หรือ เรื่อง "พลังจิต" แท้ๆ) คนพวกนี้ก็จะมัวแต่วุ่นมุ่นมั่วอยู่แต่กับเรื่อง "ความเก่งทางจิต" ของตน ฤทธิ์เดชทางจิตของตน หรือ เรื่อง "เดรัจฉานวิชชา" ทางสร้าง ทางบันดาล ทางกระทำ เช่น สร้างออกมาทางภายนอก จนเกี่ยวกับบุคคลอื่นๆ เลยทีเดียว ก็เป็นต้นว่า ใช้อำนาจจิตรักษาไข้, ใบ้หวย, ทำนายหายทัก, ทายจิตทายใจ, ทำน้ำมนต์, ปลุกเสกให้ขลังให้อยู่ยงคงกระพัน–มหานิยม ฯลฯ, ลงเลขลงยันต์, จุลเจิม เสริมพลังเสริมมงคลด้วย "เจิม" ไอ้นั่นไอ้นี่, หรือ จะเก่งกาจบันดาลนั่น เนรมิตนี่อะไร ก็เถอะ นี่ ๑ ถ้าผู้ทำนั้น "เก่ง" จริงๆ (เป็น "อุตตริมนุสสธรรม" แท้ๆ ในแต่ละอย่าง) ผู้ทำนั้นๆ ก็รอดตัวไป แม้จะแสดงออกอวดผู้คน ก็ตาม ก็อาจจะไม่ "ปาราชิก" ไม่ "ปาจิตตีย์" ใดๆ. แต่ถ้าไม่เป็นจริง ไม่เก่งจริง ไม่มีในตนจริง ไม่มีตามที่สัญญาตามที่กำหนดหมายใน "ความเก่ง" นั้นๆ กันจริง ละก้อ นั่น ระวังเถอะ ! เสี่ยงต่อ "ปาราชิก" กันที่สุดล่ะ ! !

13

และพวกที่สร้าง หรือ บันดาลอยู่ในตัวเป็นภายในตน นี่อีก ๑ ก็เป็นต้นว่า *สร้างภาพสวรรค์ขึ้นในจิต สร้างภาพนรกขึ้นในจิต หรือ สร้างรูปร่างตัวตน เทวดา, นางฟ้า, อินทร์, พรหม, ผีสาง ฯลฯ* (**อัตภาพ, "อัตตา" แท้ๆ, เป็น "มโนมยอัตตา"**) มัวแต่วุ่น มุ่นกับวิมานสวรรค์ ภพนรก ตุ๊กกะตุ่นตุ๊กกะตา เทวดา นางฟ้า ฯลฯ อันเป็นภาพนิมิตต่างๆ แล้วก็หลงเก่ง หลงภาคภูมิ หลงวิชาแค่ทำได้เท่านี้ แล้วก็เอามาสอนคน มาอ้างเก่งอวดเก่งเอากับคนอื่นๆ ต่อ แล้วก็ชักชวนคนให้มาเอามาเป็น**อยู่แค่นี้ๆ** ผู้จะได้จะมีจะเป็น ก็นั่งหลับหูหลับตาปั้น "อัตภาพ" กันอยู่นั่นแล้ว ปีแล้วปีเล่า เดือนแล้ว เดือนเล่า วันแล้ววันเล่า ปั้นไปเถิด ! ยากก็แสนยาก ก็ต้องเพียรไป ผู้ปั้นจนได้ ก็จะหลงเก่ง หลงติดอยู่กับ "อัตตา" เหล่านี้ นั่นเอง ถ้าผู้ใดไม่มี "ปัญญา" ที่ลึกแหลมรู้เท่าทัน "อัตตา" พวกนี้ ว่าเป็น "อัตตา" เป็น "สมมุติสัจจะ" แล้วไซร้ ผู้นั้นก็จะ "**กิลมถานุโยค**" (**เหน็ดเหนื่อยอยู่, บากบั่นไป, ทรมานทำ**) อยู่นั่นเอง ผู้หลงนี้ ก็ไม่มีทางจะรู้แจ้งใน "อนัตตา" หรือ ไม่มีทางถึง "นิพพาน" กับเขาได้เลย เพราะหลงติดตังอยู่กับ "อัตตา" นั้นๆ อยู่ อย่างไม่เข้าใจใน "อัตตา" จริงๆ ก็จะได้แต่จมปลักอยู่แต่กับ "ภพ" (ภวภพ) แห่งการนั่งปั้น "อัตตา" ปั้น "อัตภาพ" นั่นแหละไปนิรันดร ปั้นสร้างเนรมิต พัฒนา "อัตภาพ" พวกนี้ อยู่แล้วๆ เล่าๆ อยู่นั่นเอง เสียแรงงาน ทรมาน บากบั่น เหน็ดเหนื่อยเท่าใดๆ ก็ได้แค่นี้ๆ เป็น "อัตตกิลมถานุโยค" ชัดๆ กระนี้ๆ เอง นี่เป็น "อัตตา" ชนิดหนึ่ง เรียกว่า "**อัตตานุทิฏฐิ**" คือ **เป็น "อัตตา" ที่เห็น "ตามๆ" กันมาอย่างผิดๆ** เป็น "ศีลพัตตุปาทาน" เป็น "ทิฏฐุปาทาน" อย่างยิ่ง

และพวกที่สร้าง หรือ บันดาล "ภพ" อันเป็น **รูปภพ และ อรูปภพ** ในสภาพ "**ฌานหลับตา**" เป็นสภาพภายในตน นี่ก็อีก ๑ แล้วก็เสพสมสุขสม ติดยึดเป็น "ภวตัณหา" อยู่ เมื่อได้ "รูปฌาน" (แบบ "หลับตา") ได้ "อรูปฌาน" (แบบ "หลับตา") ก็เป็นสวรรค์ เป็นวิมานให้แก่ตนเสพย์อยู่เท่านี้ๆ หิวเมื่อไหร่ก็ "นั่งหลับตา" เข้าไปเสพย์ ครั้นพอใจ หรือ สมใจแล้ว ก็ออกมาทำกิจอื่น เวียนวนเสพย์ เวียนวนหยุด แล้วก็เวียนวนไป "นั่งหลับตา" เสพย์ แล้วก็ออกมามีชีวิต

14

อยู่กับกิจบางสิ่งบางอย่างไปตลอดนิรันดร ซึ่งผู้มีลัทธิ หรือ ระบบเยี่ยงนี้นั้น กิจการงานต่างๆ ก็จะไม่ค่อยกระปรี้กระเปร่า จะกลายเป็นเฉื่อยเนือย ค่อนไปข้างหลบลี้สังคม และเลยกลายเป็นหลงป่า หลงเขา หลงถ้ำไปเป็นที่สุด *ผู้มี "อัตตา" เชิงนี้ ก็จะมีจริตเอียงไปเป็น "พระป่า" (อรัญญวาสี) ไม่ค่อยจะเจริญทาง "ปัญญา" แต่เจริญทาง "นั่งหลับตา" หรือ เจริญทาง "พลังจิต" (เจโต)* ดังกล่าวแล้ว

"รูปฌาน" และ "อรูปฌาน" ในแบบ "นั่งหลับตา" ทำเอาจึงจะได้นี้ จึงเป็น "อัตตา" อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็น "ภวตัณหา" แท้ๆ อันผู้ได้ ผู้ติด ผู้เป็น ผู้มี "อัตตา" นี้ เสพย์สมสุขสมอยู่นั้น เมื่อลืมตาออกมาแล้วจึงคงยังเสพย์ "กามตัณหา" หรือ คงมี "กามตัณหา" อยู่ อาจจะมากพอๆ หรือ มากกว่า "ภวตัณหา" นี้ก็ได้ หรือ อาจจะมี "กามตัณหา" น้อยกว่า "ภวตัณหา" น้อยกว่าการเสพย์ "อัตตา" **ที่นั่งหลับตาเข้าไปเสพย์เอานี้** ก็ได้ แต่นั่นแหละ อย่างไรก็ดี หากเราหลงใน "ภวตัณหา" เป็นการสุดโต่งทาง "อัตตกิลมถานุโยค" อยู่จริงๆแล้วไซร้ เราก็จะต้อง "รู้จักตน" รู้จัก**สักกายะ**เช่นนี้ๆ ของตน แล้วก็จะต้องเลิก ละเสียเป็น "เบื้องต้น" ให้ได้ ก็ย่อมถูกต้องแท้ๆ อันควรทำอย่างยิ่ง มิฉะนั้นก็คงเสียเวลา ทรมานตนเปล่า หัวหกก้นขวิดอยู่เหมือนเดิม เช่น การหลง "กามตัณหา" เป็นกามสุขขัลลิกะ เหมือนๆกัน

(2.) เก่งทาง "**ปัญญา**" (ก็คือ "จิต" นั่นแหละ แต่เป็นเชิง "คิดอ่าน" เชิง "ปัญญา") พวกที่หลง "อัตตา" ชนิดนี้ เชิงนี้ ก็คือ ผู้ที่มั่วแต่วุ่นมุ่นมั่วอยู่แต่กับเรื่อง "ความเก่งทางความรู้" หรือ เรื่อง "เดรัจฉานวิชชา" ทางคิด ทางเล่าเรียนทางปรัชญา ทางพูดสอนเขียนสอน แต่งประดิษฐ์ออกมาสอนมารู้กัน โดยมีกันมากแต่การเรียน(ปริยัติพหุโล) –มากแต่การแต่งการแสดงออก(ปัญญัตติพหุโล) – มากแต่การสอนการสวดการสาธยาย(สัชฌายพหุโล) – มากแต่การผกผันขบคิดคาดคะเนด้นเดา (วิตักกพหุโล) ซึ่งล้วนเป็นพวก "รู้มาก" (พหุโล)ที่จะต้องสำเหนียก สังวร เพื่อสร้างธรรมอัน "เป็นเนื้อเป็นแก่น" ให้แก่ตนทั้งนั้น เพราะเท่าที่ได้ที่เป็นนี้ มัน "รู้มาก" เปล่าๆ แต่ยังไม่ใช่ผู้ได้ธรรม หรือ ยังไม่ใช่ผู้มี "*ธรรมเป็นที่พักพิงพึ่งพาอาศัยได้*" อะไร*(ยังไม่ใช่ "ธรรมวิหารี" เป็นเพียงผู้ "พหุโล" ดั่ง "ธรรมวิหาริกสูตร" อังคุตร. ปัญจก. ข้อ 73 ว่าไว้)*

15

"อัตตา" ชนิดนี้ เชิงนี้ มีเกลื่อน และเรียกผู้มี "อัตตา" ชนิดนี้ว่า พวก **"อัตตวาทุปาทาน"** คือ **พวกได้แต่พูด หรือ พวกที่ยึดเอาได้แต่คำพูด ได้แค่ภาษาเท่านั้นแหละเป็น "อัตตา" เป็นตัวเป็นตน** (ซึ่ง "อัตตวาทุปาทาน" นั้นมาจาก อัตต=ตัวตน, วาท= คำพูด–ภาษา, อุปาทาน=ความยึดถือเอา) *ผู้มี "อัตตา" เชิงนี้ ก็จะมีจริตเอียงไปเป็น "พระบ้าน" (คามวาสี) ไม่ค่อยจะเจริญทาง "เจโต" แต่เจริญทาง "เรียน" หรือ เจริญทาง "รู้มาก" (พหุโล)*

ดังนั้น แม้อย่างนี้ ก็ยังคือ "เบื้องต้น" ที่พระโยคาวจรจะต้องพึงตรวจ "สักกายะ" ของตนอยู่จริงๆ อย่าเพิ่งรีบหลงตัวหลงตนว่า ตนสูง ตนมีธรรมแล้วเป็นอันขาด เพราะจะหลงเผลอว่า ตนเรียนมากรู้มาก จบด๊อกเตอร์ จบปริญญา จบเปรียญ ๙ ประโยค หรือ จบเปรียญกี่ชั้นกี่ระดับ ก็นั่นแหละ ยิ่งจะเป็น "ภวตัณหา" เพิ่มในจิตในใจ เป็น "มานะ" ซ้ำซ้อนเข้าไปใหญ่เสียอีก และที่ร้ายกาจ ก็คือ ยิ่งมี "อัตตา" ชนิดนี้ มันก็ยิ่งจะนำไปแลก โลกามิส ๔ นำไปแลก สมบัติวัตถุ หรือ นำไปสร้างญาติเพิ่มญาติ (คือ ลาสิกขาออกไปแต่งงานเสียเลย) "ตัวเก่ง" เอาเสียด้วย จึงยิ่งทำให้ "ซ่อนเร้น" ทำให้ "ประมาท" ที่จะรู้ใน "ตัณหา" ต่างๆ ได้ยากยิ่งๆ ขึ้น จึงยิ่ง "รู้มาก" ก็ยิ่งจะต้องสำเหนียก จะต้องสังวรระวังยิ่งๆ ขึ้น ต่างหาก

ในจำนวน **คนเก่ง** ไปด้วย การเรียน–การแต่ง–การสาธยาย–การผกผันขบคิดนี้แหละ ที่ก่อให้เกิด "พระ" หรือ "พุทธศาสนา" นิกาย "ศักดินา" บ้าง นิกาย "สุญญตวาทิน" บ้าง นิกาย "อุจเฉททิฏฐิ" ประเภทต่างๆ บ้าง นิกาย "สัสสตทิฏฐิ" ประเภทต่างๆ บ้าง นิกาย "วัชรยาน" บ้าง และนิกาย "เซ็น" บ้าง หรือนิกายอะไรต่ออะไรอีกมากมายก่ายกอง เป็นสิบเป็นร้อยนิกาย ในแต่ละนิกายมีผู้หลงตัวหลงตน (ไม่รู้ "อัตตา" หรือ ไม่รู้ตัวเองจริงๆ) ถึงขนาดหลงตัว หลงตน กันจนพร่ำแต่คำพูดอวดแต่วาทะอันไม่รู้ตัวรู้ตนจนน่าสงสาร ก็มี

เช่น มีอาจารย์สอนพุทธศาสนาชาวต่างประเทศคนหนึ่ง เป็นอาจารย์ทางนิกายเซ็น ซึ่งเป็นนิกายที่หนักและมากไปด้วย การคิด–การรู้ ปริยัติก็ดี–บัญญัติก็ดี – สาธยายก็ดี – ผกผันขบคิดก็ดี เขามีมาก แต่การปฏิบัติการประพฤติ มีน้อย

ยิ่งว่าด้วย "ศีล" ด้วยแล้ว เขาถึงขั้นจะสบประมาทเอาทีเดียว เมื่อได้มาพบกับหมู่คณะเราโอกาสหนึ่ง ได้โอภาปราศรัยกัน สากัจฉาธรรมกันแล้ว ก็เห็นว่า ท่านมีแต่ความเป็น "พหูโล" คือ "รู้มาก" แต่อย่างเดียว และต้องการแต่จะเรียนภาษา เรียนปริยัติ เรียนบัญญัติ เรียนการแสดง และ ขบคิดเอาผกผันเอาอยู่เท่านั้น หลังจากอาจารย์ท่านนี้ได้สาธยาย "โกอาน" (โศลกแบบเซ็น) อย่างสูงๆ ขั้นสุญญตา ขั้นนิพพาน ขั้นสุดยอดเยอะแยะสู่เราฟังกัน และขอความเห็น หรือ คำวิจัยวิจารณ์จากเราพอสมควรแล้ว ด้วยเมตตาธรรมเราจึงแนะนำท่านอย่างจริงใจขึ้นว่า

"ขอให้ท่านจงประพฤติฝึกหัดตน เพื่อละเลิกปลดปล่อยบ้างเถิด"

ท่านอาจารย์ท่านนั้น ก็สวนคำขึ้นมาทันทีว่า

"ตัวตนของเราก็ไม่มี แล้วเราจะต้องเอาอะไรไปประพฤติ ฝึกหัดเล่า !"

มันเป็น "คำพูด" ที่สุดแสนจะน่าสงสารเหลือจะกล่าว ทั้งๆที่เราแนะนำหมายดีแท้ๆซื่อๆจริงๆ แต่ท่านก็ผยองจริงๆ อวดตัวที่ "ไม่จริง" ออกมาจริงๆ อย่างนี้เอง

เราจึงต้องให้ท่านรู้สึกตัวด้วยการยืนยัน ย้อนถามท่านไปบ้างว่า

"ถามจริงๆเถอะ ในขณะนี้ เดี๋ยวนี้ ในตัวท่านเองยังมี 'กามารมณ์' หรือไม่มีเจ้าตัว 'กามราคะ' แล้วหรือ ?"

ท่านอาจารย์ท่านนั้นนิ่งสักครู่ จึงยอมตอบออกมาว่า

"ยังมี"

"เมื่อท่านยัง 'มี' ถึงขนาดนี้ แล้วท่านจะพูดคำว่า ท่าน 'ไม่มีตัวตน' นั้น มันไม่เป็น 'ความจริง' แล้ว ท่านมีแต่ 'คำพูด' ท่านรู้ตัวไหม ?" เราชี้แนะให้

การหลง "อัตตา" จนหยาบใหญ่เป็น "สักกายะ" เบื้องต้น มีกันได้ดังนี้แล เป็นต้น ป่วยการจะกล่าวไปไยถึง ท่าน "ผู้รู้มาก" ในเมืองไทยนี่เอง ที่ท่านมี "กามตัณหา" อยู่ก็ออกแปร้ แต่ท่านก็กล่าวว่า ท่าน "เสพย์กามด้วยจิตว่าง" บ้าง หรือ ที่ท่านแบกอยู่ทั้ง "กามตัณหา" แบกอยู่ทั้ง "ภวตัณหา" แท้ๆ แต่ท่านก็กล่าวว่า ท่าน "ไม่ยึดมั่นถือมั่นแล้ว" บ้าง หรือ แม้แต่ผู้หลงหอบ "โลกามิส" หอบ "สมบัติวัตถุ" เป็นตัวเป็นตน แล้วหลงยึดเป็นของตัวของตนอยู่เต็มแปร้อยู่แท้ ก็ยังอุตส่าห์ สาธยายธรรม มีตำแหน่งอาจารย์สอนธรรมอันเป็นโลกุตตระ เป็นอภิธรรม

ขั้น "สุญญตา" หรือ สาธยายธรรมเสมือนหนึ่งว่า "ตนหมดตัวหมดตน" แล้ว หรือแม้แต่ผู้ยังหอบ "รูปจิต" ตื้นๆเขินๆอยู่เป็นตัวเป็นตนของ "ภวตัณหา" ("มานะ" หยาบๆใหญ่ๆในภาษาสูง) อันเห็นออกชัดๆ ดังที่เล่าเป็นตัวอย่างมาให้ฟังแล้วนั้น (ซึ่งคนเช่นนี้ยังมีอีกมาก) ท่านก็ยังไม่รู้ตัวไม่รู้ตน ทั้งๆ ที่คนอื่นเขาเห็นเขาสัมผัสโทนโท่อยู่แท้ ท่านก็ยังอุตส่าห์ สาธยาย หรือ แสดงอยู่ได้ว่า ท่าน "ไม่มีๆ" (สุญญตาธรรม) ต่อหน้าต่อตาอยู่เช่นนี้ๆ เอง ก็มีกันหลากหลายจริงๆ

ก็ขอให้สำรวจ สำรวมระวัง และพินิจให้ดีเถิด **เราต้องมี "ความจริง" (สัจจะ)ไว้เพื่อศึกษาปรับปรุง เพื่อ "รู้" ให้แท้ให้ชัดถึงที่สุด มิใช่เราจะมี "ความจริง" (สัจจะ) ไว้เพื่อเลี่ยง เพื่อหลบ เพื่อจะ "ไม่รู้" เป็นอันขาด** ไม่เช่นนั้นเราจะไม่เกิด "พหุสัจจะ" ได้เลย

"ภวตัณหา" ในตัวเราเองนี้ จึงเป็น "สักกายะ" ก็ได้ มิใช่จะมีแต่ "กามตัณหา" เท่านั้นตายตัว ที่จะต้องเป็น "สักกายะ" เบื้องต้น แต่โดยสามัญปกติแล้ว "กามตัณหา" ย่อมเป็น "สักกายะ" เบื้องต้นเป็นธรรมดา

สรุปความ จงพยายามเรียน "รู้ตัว" เราจริงๆ นั่นแหละสำคัญ และก็ควรรู้หลัก เบื้องต้น – ท่ามกลาง – ขั้นปลาย ให้ตามลำดับ แล้วจะเพิ่มความรู้ยิ่งๆ ขึ้นไปโดยจริงเป็น "พหุสัจจะ" ได้ จึงจะไม่เพียงเป็น "พหุสุต" หรือ แค่ "ศีลพตปรามาส" อยู่เท่านั้นๆ

ข้อควรทำ พยายามทำลาย "โลกามิส ๘" ในตน เพื่อตนจะได้พ้นโลกจริงๆ และหัดทำ "ทาน" เพื่อเปลื้อง "สมบัติวัตถุ" เลิกลด "เมถุนธรรม" ลงให้ได้ เพื่อไม่เพิ่ม "ญาติ" และฆ่า "กามตัณหา" ลงให้จริง เพื่อลด "สักกาย" ของตน และฆ่า "ภวตัณหา" เพื่อลด "อัตตา" ของตนแท้ๆ จริงๆ

จึงขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า "โลก" นอกตัวเรา ที่เรียกว่า "โลกามิส ๘"

และ "การก่อญาติ" นั้น เป็นของหยาบ เป็นของใหญ่ เราจะต้องเข้าใจมันให้ได้ก่อน และต้องรู้เท่าทัน ลดละมันให้ได้จริง ๆ มาช่วงหนึ่งเสียก่อนให้ได้จริง ๆ ถึงจะได้ชื่อว่า "ผู้ไม่ประมาท" แม้แต่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง พระองค์มี "บารมี" แก่กล้าเท่าใดๆ เราก็ทราบกันอยู่ แม้กระนั้นพระองค์ก็ยังไม่ทรงเป็น "ผู้ประมาท" พระองค์ยังต้อง **ละกองโภคทรัพย์น้อยใหญ่ (โภคักขันธา ปหายะ) ละเครือญาติมิตรบริวารน้อยใหญ่ (ญาติปริวัฏฏัง ปหายะ) ห่างออกจาก "โลกามิส ๘" ทั้งปวง** เพื่อบำเพ็ญขั้นสูงต่อไป ดังนี้ เป็นต้น

เพราะฉะนั้น ผู้ใดจะปฏิบัติธรรมจริง เพื่อหวังมรรคผลนิพพานแล้วล่ะก้อ ! จะต้องรู้ "**อำนาจโลก**" **ที่กล่าวถึง**มานั้นให้ดี ๆ และจะต้องทำตนให้ละ วาง ให้หลุด ล่อน เว้นขาดให้ได้แท้ๆ ให้เป็น**เบื้องต้น**อย่างมากเสียก่อนจริงๆ เป็น "กัลยาณชน" ให้ได้ เป็นขั้นที่หนึ่ง หรือ เป็น "อริยะโสดาบัน" ให้ได้ เป็นลำดับ ๆ มาเรื่อย ๆ เถิด ถ้าไม่ทำจริง ลองจริง มันก็เป็นเพียง นักคิด นักเดา นักเล่นคารม (ตักกี โหติ วิมังสี หรือ วิตักกะพหุโล) ซึ่งจะยังมากไปด้วย "โลภะ" อยู่นั่นเอง แท้ ๆ

ผู้จะบรรลุเป็น "อริยะ" ได้จริงนั้น นอกจากจะเข้าใจแจ้งในเรื่องที่ได้พูดมายืดยาวแล้ว เราก็จะต้องมาทำความเห็นแจ้งให้ได้ แทงทะลุกาย–เวทนา–จิต–ธรรม ในทวารทั้ง ๖ ของเราให้ได้จริง ๆ จึงจะได้ชื่อว่า "อริยะ" แท้จริงเป็นลำดับ ๆ ไป

"**มิจฉาทิฏฐิ**" คือ **ยังเห็นทางถูกไม่ได้** ยังจับจุดสำคัญที่เริ่มตั้งทิศจะเข้าสู่ประตูชัย(ไปเมืองนิพพาน) ยังไม่ได้ **ผู้ยังพ้น "มิจฉาทิฏฐิ" ยังไม่ได้** นั่นคือ ผู้ยังไม่เกิด "ญาณ" รู้แจ้งใน "รูป" ใน "นาม" ของกาย เวทนา จิต ธรรม แห่งทวารทั้ง ๖ ของตน จนเป็น "อนิจจัง" นั่นเอง

ผู้เกิด "ญาณ" จึงคือ ผู้กำลังเปลี่ยน "ความเห็นเก่า" เปลี่ยน "ความเชื่อเก่า" หรือ ไม่ก็ มี "ความเห็นเดิม" เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว แล้วก็มาเห็นแจ่มแจ้งชัดจริงยิ่งขึ้น ก็เลยยิ่งแน่ใจยิ่งขึ้น ตนก็ยิ่งพิสูจน์ ก็ยิ่งพาตนละ หน่าย คลาย จางได้ยิ่งๆ ขึ้น ดังนี้เอง คือ "**อนิจจัง**" **ในจิต** และการเปลี่ยนแปลงไป **ไม่คงเดิม**ตลอด

กาย–เวทนา–จิตนั้น ก็พัฒนาเข้าหา "กุศลธรรม" หรือ "สุจริตธรรม" ยิ่งๆขึ้นอยู่อย่าง**ไม่นิ่ง ไม่คงที่อยู่** ดั่งแต่ก่อนอีกแล้ว นั่นเอง

สรุปง่ายๆ "อนิจจัง" ก็คือ "ไม่โง่" อยู่เท่าเก่าหรือเหมือนเดิม และ "ไม่ชั่ว" หรือ "ไม่มีฐานะต่ำ" อยู่อย่างเก่าอย่างเดิมแล้ว มีการ "พัฒนา" จริงๆ เริ่มตั้งแต่ "จิต" ตั้งแต่ความเห็น – ความเข้าใจ (ทิฏฐิ) อาจจะ "กลับ" ความเห็นตลอดจนอื่นๆอีก ก็ยิ่งถือว่า "อนิจจัง" ชัด และจะต้องเดินทางไปสู่ "สัญญาภาพ" ด้วย

ถ้าผู้ใดมี "บารมี" แก่กล้ามาแล้ว ละ "โลกามิส" วาง "เครือญาติ" และไม่ติดยึดใน "สมบัติวัตถุ" จริง ทั้ง "เมถุนธรรม" ก็จางคลายได้แล้ว จะเรียนลัดผ่านเข้าศึกษาทำความเห็นแจ้งในกาย เวทนา จิต ธรรมแห่งทวารทั้ง ๖ ของตนเลยก็จะทำได้เร็วจริง **เพราะ "แรงโลกีย์" ทั้งหลายนั้น มันไม่ยื้อยุคฉุดกระชากผู้ปฏิบัตินั้นจริงๆ** *แต่ถ้าผู้ใด "หลงผิด" คิดว่า ตนละ "โลกีย์" ดังกล่าวมาแล้วนั้นได้* **แท้ๆความจริงตนยังมีสังขาร สังวาส สังสัคคะ สังโยชน์ อยู่พร้อมใน "โลกียะวัตถุ" ทั้งหลายนั้น** มันก็จะไม่ได้ผลอะไรเท่าที่ควรเลย เพราะแรงโลกีย์มันยังมีฤทธิ์ มีอำนาจเล่นงานตนอยู่จริงๆ มันจะหนัก มันจะถ่วงตนตามความเป็นจริง ก็ขอเตือนผู้หวังมรรคผลนิพพานจริงๆ **จงอย่าได้พึงประมาทเลย อย่าอวดดีเลย ควรคำนึงถึง "อำนาจโลกีย์" ทั้งหลาย ดังที่ได้กล่าวถึงนั้นบ้าง และต้องหัดตัด หัดละ หัดลดมันจริงๆด้วย อย่าปล่อยให้มันเป็น "ข้าศึก" แทรกซึม หรือ โจมตีอยู่เป็นอันขาด เราเลิกจริง ละจริงนั้น มันไม่ขาดทุนตรงไหนหรอก โดยเฉพาะเลิก ละ "โลกียะ" เพื่อจะเข้าสู่แดน "โลกุตตระ" ทำๆเข้าเถิด!**

และแม้จะละคลาย จางคลายจาก *โลกามิส สมบัติวัตถุ ญาติมิตรบริวาร ทั้งเมถุนธรรม* มาได้แล้ว เราก็จะต้องมาศึกษา "กามคุณ" มาทำความเห็นแจ้ง "กามตัณหา" อันเป็นสมุทัยเรื่องใหญ่ เรื่องโตขั้นต้น ที่เนื่องมาจากเหตุแห่งทวารทั้ง ๖

20

ของเราให้ได้ อยู่อีกนั่นเอง จนกว่าจะเข้าใจแจ้งรูป–นามของสภาวะธรรม และแทงทะลุถ้วนไตรลักษณ์ **เห็นเป็น "อนิจจัง" ได้เป็นอย่างน้อย** เราจึงจะได้ชื่อว่า **พ้น "มิจฉาทิฏฐิ" ได้**

เหตุที่เราหลงโลกามิสก็ดี หอบหวงสมบัติวัตถุอยู่ก็ดี จะหวงจะติดญาติมิตรบริวารก็ดี ก็ล้วนเพราะเรายังเป็นทาษของ "กามคุณ" นั่นแหละ เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเหยื่อของ "กามตัณหา" นั่นเอง เป็นต้นเหตุ เป็นปัจจัย เป็นสมุทัย ส่วน "ภวตัณหา" อย่างละเอียด หรือ "วิภวตัณหา" นั้น เป็นเรื่องลึกเข้าไปหา "รูปจิต–อรูปจิต" เป็นลำดับๆ ตามความลึกละเอียดของ "ธรรม"

ยิ่งเรื่อง "เมถุนธรรม" ก็ยิ่งเป็นเรื่องของ "กามคุณ" เต็ม ๕ ประตูเอาเลยทีเดียว ที่มันจะจูงลาก ทำให้ต้อง "โลภ" ในสมบัติวัตถุ และ โลกามิส ทั้งเป็นตัวสร้าง "ญาติมิตรบริวาร" โดยตรงโดยแท้

จาก "มิจฉาทิฏฐิสูตร" สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ข้อ ๒๕๔

ครั้งนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ฯลฯ ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคล**รู้อยู่**อย่างไร **เห็นอยู่**อย่างไร จึงจะ**ละมิจฉาทิฏฐิ**ได้ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรภิกษุ บุคคลรู้เห็น**จักษุ** *(กายนอก)*แล **โดยความเป็นของไม่เที่ยง (อนิจจัง)** จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น**รูป***(กายใน)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น**จักษุวิญญาณ***(เวทนา)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น**จักษุสัมผัส***(จิต)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็นแม้**สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรือ อทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะจักษุสัมผัสเป็นปัจจัย***(ธรรม)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

บุคคลรู้เห็น**หู** (โดยนัยเดียวกันกับเห็น**จักษุ...**) ฯลฯ

รู้เห็น**จมูก.....** ฯลฯ

รู้เห็น**ลิ้น.....** ฯลฯ

รู้เห็น**กาย.....** ฯลฯ

รู้เห็น**ใจ** *(กายนอก)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น **ธรรมารมณ์** *(กายใน)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิ ได้

รู้เห็น **มโนวิญญาณ** *(เวทนา)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น **มโนสัมผัส** *(จิต)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

รู้เห็น**สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรือ อทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย** *(ธรรม)* โดยความเป็นของไม่เที่ยง จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้

ดูกรภิกษุ เมื่อบุคคล**รู้อยู่**อย่างนี้ **เห็นอยู่**อย่างนี้แล จึงจะละมิจฉาทิฏฐิได้ฯ"

อ่านคำตรัสของพระบรมศาสดาบทนี้ ให้ดี พระองค์ ทรงเน้นแจ้งชัดไว้แล้วว่า บุคคล**รู้อยู่ เห็นอยู่** คือ ทั้ง "รู้อยู่" (ชานโต) ทั้ง "เห็นอยู่" (ปัสสโต) ซึ่ง "**ชานโต**" บาลีคำนี้ มันหมายถึง รู้เข้าใจ ชัดลึก สัมผัสอยู่ถึงจุดนั้นๆ ทีเดียว มิได้หมายแค่เพียงว่า สักแต่ว่ารู้เผินๆ หรือ รู้แล้วก็ไม่มีสติปัญญาประกอบร่วมด้วยอย่างใดเลย มันไม่ใช่เท่านั้น แต่มัน "รู้ยิ่ง" และ "รู้อยู่" จริงๆ "**ปัสสโต**" บาลีคำนี้ มันก็หมายถึง เห็นอยู่ มองอยู่ ดูอยู่ คือ สัมผัสอย่างเข้าใจแจ้งๆ ทั่วทั้งกาย ทั้งใจ เป็นการรู้เห็นอยู่อย่างชัด ไม่ได้คลาย ไม่ได้จางหายไปไหน มิใช่เห็นแล้ว ก็ไม่รู้เรื่อง หรือ เห็นแล้ว ก็จำไม่ได้ สลัดทิ้งไปเสีย อย่างนั้นไม่ใช่ แต่มัน "เห็นยิ่ง" และ "เห็นอยู่" จริงๆ

การรู้เห็น ก็ต้องรู้เห็นถึงขั้นเข้ามาหาขันธ์ ๕ ของตนนั่นทีเดียว คือ เริ่มตั้งแต่รู้เห็น "จักษุ" (ตา) รู้เห็น "หู" รู้เห็น "ลิ้น" รู้เห็น "จมูก" รู้เห็น "กาย" รู้เห็น "ใจ" แห่งตน เข้าใจทุกทวาร ทั้ง ๖ นั้นดี และต้องรู้ให้ชัดเข้าใจให้จริงว่า ทวารทั้ง ๖ นั้น **เป็นประตูชั้นหยาบชั้นใหญ่ข้างนอก เป็น "กาย-นอก"** เป็น "รูปขันธ์" ขั้นหยาบ เป็น "รูป" อย่างใหญ่ เป็น "รูป" ขั้นต้นของขันธ์ ๕

แล้วแยกสิ่งที่เกิดเพราะประตูชั้นนอกนี้ **เลื่อนลึก**เป็นลำดับ**สืบต่อ** ให้ออกด้วยว่า

เป็น**"กายใน" ที่ซ้อนเชื่อมลึกเข้ามาอีกขั้นหนึ่ง** ซึ่งจะเกิดทางตา (กายนอก) ก็ตาม ทางหู (กายนอก) ก็ตาม ทางจมูก (กายนอก) ทางลิ้น (กายนอก) ทางกาย (กายนอก) แม้ทางใจ (กายนอก) ก็ตาม

เรากำลังเรียกมันว่า **"รูป"** อีก

จะเป็น สีเขียว แดง เป็นแสงสว่างนวล เป็นลักษณะโค้ง เว้า นูน เนียน แท่ง เส้น ทึบ โปร่ง หรือ เป็น "ความว่าง" เป็น "ความไม่มีอะไร" ฯลฯ นั่นก็เป็น **"กายใน" ที่เกิดทางตา** จะเป็นภาษาพูด เป็นเสียง เป็นสำเนียง ฯลฯ อันเกิดเป็น**"กายใน" ที่เกิดทางหู** จะเป็นกลิ่น อันเกิดทางจมูก จะเป็นรส อันเกิดทางลิ้น จะเป็นเย็นเป็นร้อน เป็นอ่อนเป็นแข็ง อันเกิดทางกาย

และแม้จะไปเกิดเป็น**ความรู้สึก เป็นรูป-เสียง-กลิ่น-รส-สัมผัสแตะต้องรับรู้อยู่ทางใน "ใจ"** โดยไม่ต้องใช้ลูกกะตา ไม่ต้องใช้ หู จมูก ลิ้น กาย เลยก็ตาม (อาศัย "สัญญา" หรือ ความนึกคิดปรุงอยู่ในจิตเอง หรือ ผุดเกิดในจิตเอง ก็ตาม) สิ่งที่เกิดอยู่ทาง "ใจ" อันเรียกว่า "รูปจิต–อรูปจิต" หรือ ก่อเกิดสิ่งนั้นอยู่ เรื่องนั้น บทบาทนั้น อันนั้นอยู่ในใจ แล้วมีจิตอีกส่วนหนึ่งของเราเข้าไปรู้ "รูปจิต–อรูปจิต" หรือ อาการในใจ รสในใจ อารมณ์ทางใจ (อาการ หรือ นิมิต) นั้นๆ ก็ล้วนเรียกว่า "รูป"

ซึ่งเป็น**สิ่งที่ "ถูกรู้"**

เป็น "**กาย**" **ที่เกิดอยู่ในใจ**

ถ้าปั้นกันจนเป็น "อัตภาพ"(มโนมยอัตตา)ให้เกิน "นามธรรม" ขึ้นมา ก็เป็นรูป เป็นภาพ ก็เรียกว่า "รูปนิมิต"

ถ้าให้เป็นแต่เพียงความรู้สึก หรือ ตัวสภาวะ "ธาตุรู้" (ตามที่เป็นจริง) ก็จะเป็นสภาพที่ "ถูกรู้" ได้เหมือนกัน เข้าใจได้ชัดได้ด้วย ทว่า ไม่มีภาพ ไม่มีรูปโฉม ไม่เป็นรูปนิมิตอะไรหรอก (เป็นเพียง "อาการ") แต่ก็จะ**รู้อยู่เห็นอยู่**ได้เข้าใจได้จริงๆ อย่างนี้ก็เรียกว่า "รูปจิต" ซึ่งก็คือ "รูป" แท้ๆ คือ **สิ่งที่ถูกรู้** เป็น "**กาย**" **ของจิต**แท้ๆเช่นกัน ถ้าเรียกเป็น "อัตตา" ก็ชื่อว่า "อรูปมยอัตตา" คือ มันไม่มีร่าง ไม่มีรูปโฉม ไม่มีสรีระอะไรหรอก แต่มันก็มีสภาวะนั้นๆจริงๆ

ยิ่งเป็น "อรูปจิต" เข้าไปอีก ก็คือ สภาวะจิตที่ยิ่ง "แทบจะถูกรู้" หรือ "แทบจะจับรู้–รับรู้" ไม่ได้ เพราะมันละเอียด เล็ก สุขุม เบาบางยิ่งขึ้นๆ นั่นเอง แต่เมื่อเป็น "สิ่งที่ถูกรู้" มันจะเป็น "อรูป" เท่าใดๆก็ตาม ก็ต้องชื่อว่า คือ "รูปขันธ์" หรือคือ "รูป" อยู่นั่นเอง

แม้แต่ "ใจ" (จิต) ในขณะนี้ก็นับเป็น "กายนอก" เป็น "รูปขันธ์" แท้ อันเป็นธรรมะที่ลึกละเอียด เข้ามาหาในตัวในตนของเราจริงๆแล้ว ดังนั้น "กาย-ใน" จึงคือ "ธรรมารมณ์" และเรากำลังเรียก "ธรรมารมณ์" เป็น "รูป" ด้วย

พยายามอ่านตาม ตรองตามให้ดีๆ อย่ายึดความรู้เดิมอยู่ และ**อย่าหลงอยู่เพียงว่า "รูป" นั้น เป็นแต่วัตถุหยาบ แม้ "จิต" ก็เป็น "รูป" ด้วย ในเมื่อลักษณะสภาวะเป็น "สิ่งที่ถูกรู้"**

มันมี "รูปขันธ์" ที่เนื่องกัน เชื่อมเหลื่อมกันอยู่ ต้องพยายามแยกให้ดี

ถ้าเราจะนับเอา "รูปขันธ์" ง่ายๆ หยาบๆ ว่า "กาย" เป็น "รูปขันธ์" "ใจ" เป็น "นามขันธ์" หรือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็เป็น "รูปขันธ์" ใจก็เป็น "นามขันธ์" อย่างนั้นง่าย

และขั้นต่อมา เมื่อเรานับเอา "ใจ" (จิตที่มี "อาการ" ต่างๆ) เป็นรูปขันธ์

24

นับกันง่ายๆ เราก็จะได้ "ธรรมารมณ์" เป็น "นามขันธ์" ก็ไม่แปลกอะไรนัก ก็พอจะตามรู้กันได้อีก

แต่ขั้นละเอียดต่อมานั้น *แม้ "ใจ" เราก็ยกเป็น "รูปขันธ์" ดังได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น ทั้ง "ธรรมารมณ์" ก็กำลังเป็น "รูป" อีกด้วย* ก็จงตามให้ดี มันเป็นไปได้และเป็นจริงทั้งนั้น **เมื่อเราเข้าใจ "สภาวะธรรม" เข้าใจ "รูป" เข้าใจ "นาม" ได้ถูกต้องตรงแท้ ด้วย** "อาการ–ลิงค์–นิมิต–อุเทศ" **อย่างชัดลึก**

และก็ "ใจ" อีกนั่นแหละ เป็น "นามขันธ์" ที่เชื่อมต่อซ้อนเข้าไปอีกไม่รู้หยุดหย่อน ซึ่งอาจจะกำหนดเรียกตามภาษาที่เขากำหนดเรียกกันไว้แล้ว ก็ได้ ถ้าใครไม่หลงยึดมั่นถือมั่นเป็น "อัตตวาทุปาทาน" (คือ เป็นผู้หลงยึด เอาเป็นเอาตาย เที่ยงแท้อยู่แค่วาทะ แค่ภาษา แค่บัญญัติเท่านั้น เพราะเหตุไม่มี "ญาณ" ในตน) ก็ลองนึกคิดตามดู

เช่น จิตฝ่ายอกุศล ก็นับเรียกได้เลยว่า จิต เป็น "รูป" โลภะเจตสิก หรือ มานะเจตสิก ฯลฯ เป็น "นาม" ถ้าจิตฝ่ายกุศล (โสภณ) ก็นับเรียกได้ว่า จิตเป็น "รูป" สติเจตสิก หรือ ปัญญาเจตสิก ฯลฯ เป็น "นาม" เรียกง่ายๆ ก็ว่า จิต เป็น "รูป" เจตสิก เป็น "นาม" นั่นเอง

ยิ่งไปกว่านั้นเลื่อนลึกเข้าไปอีก แม้แต่ "เจตสิก" เอง ก็เป็น "รูป" และ "เจตสิก" เอง ก็เป็น "นาม" เช่น โลภะ เป็น "รูป" ปัญญา เป็น "นาม" หรือ มานะ เป็น "รูป" ปัญญา เป็น "นาม" กล่าวคือ โลภะ หรือ มานะในตัวเรานี่แหละ เป็นสภาวะที่ "ถูกรู้" และ ปัญญาของเรานี่แหละ เป็นสภาวะ "ผู้รู้" นั่นเอง ดังนี้เป็นต้น

ผู้ยังไม่รู้แจ้งในสภาวะธรรม ยังไม่เห็นแม้แต่**อนิจจังของธรรม** มีความรู้ยึดอยู่แค่ภาษา ก็จะร้องลั่นทีเดียวว่า ผิด! ก็จริงของเขา เพราะมันผิดจากที่เขายึดมั่นถือมั่นอยู่ ผิดจากที่เขารู้ได้เห็นได้อยู่ อันเป็นความรู้เก่า–ความรู้เดิมเท่านั้น เขายังไม่มี "สัจจานุโลมญาณ" ยังไม่มี "ปฏิสังขาญาณ" ยังโน้มน้อมจิต รู้เห็นเลื่อนลึกตามสภาวะจิตที่ลึกเลยรอบที่เขารู้ เขาเห็นอยู่เท่านั้น ต่อไปอีกไม่ได้

จริงอยู่ที่ภาษาเรียกอย่างเดิมว่า "รูป" ว่า "นาม" แต่สภาวะธรรมมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป เปลี่ยนสภาวะเลื่อนไปๆ จากนามเป็นรูป จากรูปก่อให้เกิดเป็นนามอยู่ตลอดเวลา ลางสิ่งก็เลื่อนไปช้า ลางสิ่งก็เลื่อนไปเร็ว โดยเฉพาะ "จิต" มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเร็วเหลือเกิน มันจึงเป็นเรื่องที่รู้ที่เห็นกันได้ยากจริงๆ เขาก็จะเข้าใจที่กล่าวนี้ไม่ได้เลย ก็เป็นความจริงตามภูมิจิตของผู้นั้นๆ แต่ผู้รู้สภาวะธรรมดี ก็จะเข้าใจได้เลยทีเดียว ทั้งจะเป็น**ความไม่เที่ยง(อนิจจัง)** ที่แสดงตนให้เห็นชัดขึ้นเสียอีก จึงจะเกิด "ความยึดมั่นถือมั่นไม่ได้เลย" ดีขึ้นอีก แม้แต่ภาษา บัญญัติอันนับว่า มันเป็นสภาวะที่ตายแล้ว ดิ้นไม่ได้แล้วก็เถอะ มันยังเป็น "อนิจจัง–อนัตตา" อยู่นั่นเอง **จับความซับซ้อนนี้ให้ถูกฝาถูกตัว** จะเข้าใจแจ้งได้ลึกละเอียดมาก

ดังนั้น จึงขอย้ำอีกครั้งว่า **"รูป" คือ สภาวะธรรมที่เป็น "ตัวถูกรู้" "นาม" คือ สภาวะธรรมที่เป็น "ผู้รู้" หรือ เป็น "ตัวรู้"**

"จิต" รู้กายนั้น เป็นของธรรมดาชั้นต้น (กามภพ) ลึกลงไปอีกที "จิต" รู้จิตนั้น เป็นอีกชั้นหนึ่ง ละเอียดซับซ้อนสุขุมขึ้นไปอีก เป็นแดนของรูปภพ–อรูปภพ อันไม่ได้ใช้ทวารกายข้างนอกทั้ง ๕ นั้นแล้ว เป็นเรื่องล่วงเลยลึกเข้าไปหา "ภวตัณหา" หรือ "ความอยากที่ยังมีภพ" ที่ลึกเข้าไปในจิต จึงต้องใช้ "ความเพ่ง" ที่เรียกในภาษาบาลีว่า "ฌาน" เพิ่มขึ้น

"จิต" ตัวที่ถูกรู้ ก็เป็น "รูป" "จิต" ตัวผู้รู้ หรือ ตัวที่ทำหน้าที่รู้จัก "จิต" นั้นๆ (จิตตัวที่ถูกรู้) อีกที ก็เป็น "นาม"

ผู้จะ "รู้แจ้ง" ได้ลึกอย่างนี้ จะต้องเป็นผู้**มี "สติ"** ตั้งมั่น เป็น "สตินทรีย์" และเป็น "สติพละ" จริงๆ ตามกำลังความยิ่ง ความเก่งของสตินทรีย์ สติพละของแต่ละคน จึงจะใช้เป็น "สติสัมโพชฌงค์" แล้วจะ "ธัมมวิจยะสัมโพชฌงค์" ได้แท้ๆ จนเกิดความเห็นแจ้ง *(สังเกตให้ดีว่า สภาพที่เล่าถึงขั้นนี้ คือ "ฌาน" ทั้งสิ้น เพราะเป็นเรื่องของรูปจิต–อรูปจิต และมีได้ในคนผู้ปฏิบัติแล้ว หรือ เกิดแล้ว แม้ขณะลืมตา หรือ จะหลับตา ก็ได้)*

"จิต" ของผู้ปฏิบัติธรรมนั้นๆ จะต้องรู้ "รูป" และ ตาม "นาม"

ตัว "**สติเจตสิก**" **ได้จริงๆ** แล้วก็รู้อยู่(ชานโต) เห็นอยู่(ปัสสโต) เป็น "ปัญญาเจตสิก" เกิดผุดอยู่ในจิตของตัวของตนจริงๆ ไล่เรียงสภาวะธรรมแท้ๆ จริงๆถูกเนื้อถูกตัว รู้ขนาด รู้รูป รู้นาม รู้ความแตกต่างได้ชัดๆด้วย มิใช่เพียง "ผกผัน" คำนึง คำนวณเอาโดยใช้สูตร(สุตมยปัญญา) ที่เป็นเพียงบัญญัติ ที่เป็นเพียงภาษา อันได้รู้ ได้เรียน ได้ท่องจำมาเป็นเครื่องมือ(มิเตอร์) ทำการคำนวณเอาเท่านั้นไม่ นั่นมัน "จินตามยปัญญา" มันไม่ใช่ "ภาวนามยปัญญา" ชนิดที่ "จิต" เข้าไปสัมผัสจิต *จิตเข้าไปรู้จิต*กันจริงๆ จังๆ อันเป็น "ปรมัตถ์" แท้ ถึงจิต–เจตสิก และเห็นรูป(จิต)กันชัดๆ อย่างที่กำลังพูดถึงนี้

เราต้องรู้แจ้ง **รูป** เข้าใจ **นาม** ของ "กาย" แล้วก็รู้ละเอียดไปกระทั่ง "**รูป**" และ "**นาม**" ของ "จิต" อีก ลึกซ้อนเข้าไปเรื่อยๆ เราก็จะเข้าใจ "**กาย**" ที่หมายถึง "จิต" "**เวทนา**" ที่หมายถึง "จิต" และ "**จิต**" ที่เป็น "รูป" หรือ "**จิต**" ที่เป็น "นาม" ได้แจ้งชัด

นี่คือการแทงทะลุ "**ธรรม**" หรือ มี "ดวงตาเห็นธรรม" หรือ รู้แจ้ง "ธรรมในธรรม" การรู้ได้เช่นนี้ เพราะ "**สติ**ปัฏฐาน" เพราะ "อาณาปาณ-**สติ**" ทั้งสิ้น